

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

SBS Tezi

Öğrencinin Adı: Mehmet Emir

Öğrencinin Soyadı: Göka

Diploma Numarası: D1129031

Sözcük Sayısı: 1898

Araştırma Konusu: Birinci Dünya Savaşı'nda İngiliz propaganda yöntemleri, araçları ve amaçlarının incelenmesi.

İçindekiler:

Giriş.....	s. 3
İngiltere'nin Kendi Halkı Üzerinde Uyguladığı Propaganda.....	s. 4
İngiltere'nin Uluslararası Arenada Uyguladığı Propaganda.....	s. 6
İngiltere'nin Düşman Askerleri Üzerinde Uyguladığı Propaganda.....	s. 7
Sonuç.....	s. 9
Kaynakça.....	s. 11

“Savaş ilan edildiğinde verilen ilk kayıp doğruluk olur!” –Arthur Ponsonby.¹

A. Giriş

Propaganda; gerçeği çarpıtarak ve abartarak, doğruyu yanlış kılarak, insanları yanıltarak, insanların duygularını manipüle ederek onların düşüncelerini kendi istedikleri şekilde yönlendirmek için ülkelerin kullandıkları en önemli araçtır. Propagandanın kelime anlamı da insanlara belli bir düşünceyi ya da inancı benimsetmeye çalışmaktır.² Tarih boyunca benzer amaçlarla kullanılmış bu aracın asıl olarak ortaya çıkışı 1. Dünya Savaşı sırasında gerçekleşmiştir. O zamana kadar dünyanın gördüğü topyekûn savaşların en uç noktası olan bu savaşta, ülkeler propaganda doğrultusunda kendi halklarının savaşı kazanacaklarına dair inancını ve savaşa desteklerini canlı tutmaya çalışmıştır. Aynı zamanda diğer ülke halklarını, karşı tarafın savaşmakta haksız, kendi ülkelerinin ise haklı olduğuna inandırmaya çalışmışlar; bu doğrultuda da uluslararası arenada destek kazanmayı hedeflemişlerdir. Bu ülkeler arasında propagandanın savaşın gidişatını değiştirebilecek güçte bir silah olduğunu anlayıp bunu en etkin şekilde kullanan ülke İngiltere’dir. Bu tezin amacı da İngiltere’nin 1. Dünya Savaşı’nda kullandığı propaganda yöntemlerini, araçlarını ve bunları hangi amaçlarla kullandığını incelemektir.

Dünya Savaşı’nda İngiliz propagandası, İngiltere’nin kendi halkı üzerinde, düşman ülkelerin halkları üzerinde, düşman askerleri üzerinde ve uluslararası arenada uyguladıkları olmak üzere 4’e ayrılabilir. Bu uygulamalar esas alınarak İngiltere’de propaganda teşkilatları yalnızca birkaç yıl içinde oluşturulmuştur. Daha savaşın başladığı yıl olan 1914’te Charles Masterman’ın yöneticiliğinde savaş boyunca İngiliz propagandasının merkezi olacak olan “Wellington House” ya da diğer adıyla “Savaş Propaganda Bürosu”³ kurulmuştur. 1917’de bu büro “Enformasyon Departmanı”na⁴ dönüştürülmüştür. Yine 1917’de “Milli Savaş Amaçları Komitesi”⁵ adlı bir komite kurulmuş ve İngiliz halkı üzerindeki propagandanın çoğu bu komite tarafından

¹ When war is declared truth is the first casualty. Pronsby, Arthur. *Falsehood in Wartime*. New York: E.P. Dutton, 1928.

² <http://tdkterim.gov.tr/bts/>

³ War Propaganda Bureau.

http://yourarchives.nationalarchives.gov.uk/index.php?title=Propaganda_in_the_First_World_War

⁴ Department of Information.

http://yourarchives.nationalarchives.gov.uk/index.php?title=Propaganda_in_the_First_World_War

⁵ National War Aims Committee.

http://yourarchives.nationalarchives.gov.uk/index.php?title=Propaganda_in_the_First_World_War

yürütülmüştür. Son adım olarak 1918’de “Enformasyon Bakanlığı”⁶ kurularak İngiliz propagandası büyük ölçüde buradan yönetilmeye başlanmıştır. Böylece 4 yıl gibi kısa bir süre içinde İngiltere’de propaganda teşkilatı, sistemli bir şekilde gerçeği çarpıtmak için durmaksızın işleyen bir fabrika haline dönüştürülmüştür. Bu sistem doğrultusunda, savaş başladıktan 1 yıl sonra, 1915’te, Wellington House’ın yayınladığı raporda 2,5 milyon tane kitap, broşür, poster gibi propaganda araçlarının 17 farklı dile çevrilerek dağıtıldığı söylenmiştir. Bu sayı 1916’nın raporunda 7 milyona çıkmıştır. 1917’de kitap, broşür, poster gibi araçların yanına günümüzde bile tartışılan Bryce Raporları⁷; resmi raporlar, Kral’ın mesajları ve papazlık duyuruları da eklenmiştir.⁸ Bu veriler esas alınacak olduğunda 1. Dünya Savaşı’ndaki İngiliz propagandasının temel araçları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca İngiltere’nin savaş boyunca propagandanın etkisini giderek arttırdığı, propagandayı siyasi amaçlarla insanları kandıran bir silah olarak kullandığı görülmektedir.

B. İngiltere’nin Kendi Halkı Üzerinde Uyguladığı Propaganda

İlk olarak İngiltere’nin kendi halkı üzerinde uyguladığı propaganda ele alınacak olduğunda, bu propagandanın öncelikli amacının sayıca üstün ve “savaşa daha inançlı” Alman orduları karşısında hem nicel hem de duygusal olarak aynı ölçüde güçlü bir İngiliz ordusu yaratmak olduğu anlaşılmaktadır. Bunun için kullanılan temel araç posterlerdir. Benim düşünceme göre posterler amacına kesinlikle çok uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Çünkü posterler özellikle her insanda bulunan şeref, gurur, ülke sevgisi, aile sevgisi gibi duyguları sömürerek, İngiltere’nin yararına kullanacak şekilde yapılmıştır. Yanda görülen poster bunun en iyi örneklerindendir.⁹ Wellington House tarafından hazırlanmış olan bu posterde kızı babasına

⁶ Ministry of Information.

⁷ http://yourarchives.nationalarchives.gov.uk/index.php?title=Propaganda_in_the_First_World_War

⁸ Bryce Raporları hakkında ayrıntılı bilgi tezin C bölümünde bulunmaktadır.

⁹ Ataöv, Türkkaya. *The British Blue Books: Vehicles of War Propaganda 1914-18*. New York: Okey Enterprises Print, 2006, s. 6.

⁹ 10.01.2011. <http://www.firstworldwar.com/posters/uk.htm>.

“Baba, 1. Dünya Savaşı’nda SEN ne yaptın?” diye sormaktadır. Burada savaşta aktif rol oynamayan; başka bir söyleyişle orduya katılmayan erkeklerde çocuklar üzerinden milliyetçilik duygusu uyandırılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca orduya yazılmayan erkeklerin içinde bir suçluluk hissi ve utanç duygusu yaratılmaktadır. Propaganda yöntemi insanların duygusal yönlerini kullanmak ve propagandanın amacı da insanların orduya katılımını sağlamaktır. Bu tür posterlerin yanında, yine askere yazılan insan sayısını arttırmak için posterleri inceleyen bireylere doğrudan seslenen posterler yapılmıştır. Buna örnek olarak dönemin İngiliz Savaş Bakanı Lord Kitchener’in resmedildiği poster gösterilebilir. Posterde Lord Kitchener parmağını postere bakan kişiye doğru uzatmış durmaktadır ve posterin üzerinde “İngilizler, Lord Kitchener sizi istiyor! Ülkenizin ordusuna katılın! Tanrı kralı korusun.” sloganı yer almaktadır.¹⁰ Bu şekilde dönemin İngiltere’inde en üst kademelerinde bulunan insanlar propaganda araçlarına dâhil edilmiş ve halkta milli onur duygusu uyandırılmaya çalışılmıştır. İngiltere’nin kendi halkı üzerinde uyguladığı propagandanın temel amacı olan “orduya katılımı arttırma” amacıyla yapılan fakat yöntemi diğerlerinden farklı olan bir diğer propaganda da düşman askerlerini “canavar” gibi göstermek üzerine kurulmuştur. Bu propaganda doğrultusunda hazırlanan bir posterde yaralı ve su isteyen bir İngiliz askerinin önünde elindeki suyu yere döken Alman bir rahibe resmedilmektedir.¹¹ Böylece halkta dini ve insani duygular sömürülerek kin ve nefret duyguları uyandırılmaya çalışılmaktadır. Amerikalı siyaset bilimi profesörü Harold Lasswell’in de söylediği üzere: “(Savaşta) toplumun kimden nefret edeceği konusunda şüphe olmamalıdır.”¹² Bunların yanında, posterler doğrultusunda amaçlanan bir başka şey de halka tasarruf yaptırmaktır. Örneğin hazırlanan bir propaganda posterinde “İngiliz krallığındaki herkes her gün kendi yumruğu büyüklüğünde bir kömürden tasarruf ederse, yılda 8 milyon ton tasarruf edilmiş olur.”¹³ sözleri yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında İngiltere’nin kendi halkı üzerinde posterler ile uyguladığı propaganda doğrultusunda hem askeri hem de ekonomik yönden güçlenmeye çalıştığı söylenilebilmektedir.

¹⁰ 10.01.2011. <http://www.firstworldwar.com/posters/uk.htm>. (Kaynakça, 1. poster)

¹¹ 10.01.2011. <http://www.firstworldwar.com/posters/uk.htm>. (Kaynakça 2. poster)

¹² Lasswell, Harold. *Propaganda Techniques in World War I*. London: M.I.T. Press, 1927, s. 47. (“There must be no ambiguity about whom the public is to hate.”)

¹³ 10.01.2011. <http://www.firstworldwar.com/posters/uk.htm>. (Kaynakça 3. poster)

C. İngiltere'nin Uluslararası Arenada Uyguladığı Propaganda

İngiltere'nin propaganda yaptığı başka bir alan ise uluslararası arenadır. Bu propagandanın amacı düşmanı “korkunç barbarlar” olarak göstermek ve bu şekilde diğer ülkeleri, özellikle ABD'yi, İngiltere'nin savaşmakta haklı olduğuna inandırmaktır. Çünkü ABD, savaşı Üçlü İtilaf lehine bitirebilecek maddi güce sahip olan tek devlettir. Ayrıca ABD'nin savaşa savaş başladıktan 3 yıl sonra girmesi de onu Üçlü İttifak'ın başat gücü Almanya'ya karşı çok üstün bir duruma getirecektir ki bu da İngilizlerin yararına olacaktır.¹⁴ Bu amaçlara ulaşmak için kullanılanlar arasında en önemlisi, savaşın gidişatında etkili olmuş olan “Bryce Raporları”dır. Bu raporlar benim görüşümce İngiliz propagandasının savaşta ulaştığı son noktadır. Çünkü raporlarda elle tutulabilecek hiçbir yargı bulunmamasına rağmen raporlar İngiltere'nin amaçladığı etkiyi yaratmıştır. Öncelikle, raporların hazırlayıcısı olan Lord Bryce entellektüel bir yazar olarak tanınmaktadır ve Washington'da 6 yıl boyunca İngiliz Büyükelçisi olarak çalışmıştır.¹⁵ Bu yüzden insanlar rapora oldukça güven dolu önyargılarla yaklaşmışlardır. Raporlarda Almanya'nın ve Osmanlı'nın yaptığı iddia edilen katliamlar bulunmaktadır ve bu katliamlar bir kanıt sunulmaksızın, sözde katliama tanıklık etmiş insanların ağzından anlatılmaktadır. Almanya'yı haksız göstermek amacıyla “Belçika'da Alman Vahşeti” adlı rapor yazılırken, Osmanlı halkını dünyaya “caniler” olarak göstermek için “Ermeni Soykırımı” iddiası ortaya koyulmuştur.¹⁶ Raporların çok az kaynağa gönderme yapması ve anonim kişilerin ifadelerini birinci ağızdan, yaşanmış gerçekler gibi ortaya koyması raporların sonuçlarını etkilememiştir. Çünkü raporlar amacına ulaşmıştır. Basıldıktan sonra raporlar ABD'de dağıtılmış, Amerikan halkında ve Amerika'daki politik çevreler üzerinde İngiliz sempatisi uyanmıştır.¹⁷ Böylelikle Bryce Raporları sayesinde İngiltere uluslararası kamuoyunda düşmanlarını haksız, kendisini haklı çıkarırken; Amerika'yı da bir ölçüde yanına çekmeyi başarmıştır. Burada İngiltere'nin uyguladığı propagandada kullandığı araçların ve uyguladığı yöntemlerin amaca ulaşmaktaki başarısı da açıkça görülmektedir. Öyle ki Bryce Raporu'nun Almanya hakkındaki bölümleri için Horace Cornelius Peterson şunları söylemiştir: “(Bryce Raporu) yargısız infazın en uç örneğidir. Esasen

¹⁴ Güç dengelerinin 1. Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında ABD lehine değişimi için: Sander, Oral. Siyasi Tarih, İlkçağlardan 1918'e. Ankara: İmge Kitabevi, 1989, s. 399, 400.

¹⁵ Ataöv, Türkkiye. The British Blue Books: Vehicles of War Propaganda 1914-18. New York: Okey Enterprises Print, 2006, s. 15.

¹⁶ Avşar, Servet. Birinci Dünya Savaşı'nda İngiliz Propagandası. Ankara: Kim, 2004, s. 43-45.

¹⁷ ibid, s. 43, 44.

raporun kendisi savaşta gerçekleştirilmiş en kötü vahşettir.”¹⁸ İngiltere, insanları kendi lehinde taraflılaştırmayı amaçlayan yazılı propaganda araçlarının yanında, asıl etkilemek istediği ülke olan Amerika’nın o dönemde Almanya ile en önemli bağlantısı olan trans-Atlantik haberleşme kablolarını kesmiştir. Böylece Avrupa ile Amerika’nın haberleşmesi sadece İngiliz hatları üzerinden, İngiltere’nin istediği şekilde gerçekleşmeye başlamıştır. Bunun sonucunda Amerikan halkı savaş boyunca İngilizlerin onların okumalarını istediği haberleri okumuştur.¹⁹ Bu sayede İngiltere propagandayla Amerika’nın 6 Nisan 1917’de İtilaf Devletleri’nin yanında savaşa girmesinin temel nedenlerinden birini oluşturmuştur. Bu yönden bakıldığında İngiliz propagandası ilk başta İttifak Devletleri üstünlüğü altında giden savaşın İtilaf Devletleri lehine dönmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

D. İngiltere’nin Düşman Askerleri Üzerinde Uyguladığı Propaganda

İngiltere’nin bir başka propaganda politikası da düşman askeri üzerinde uygulanmıştır. Bu propaganda özellikle düşman cephelerine uçaklarla atılan beyannameler sayesinde gerçekleştirilmiştir. Beyannamelerde savaşın İtilaf Devletleri lehinde ilerlediği, askerlerin boşuna savaştığı, ailelerinin evi geçindirecek bir erkek olmadığından açıklıkla mücadele ettiği, ülkeyi yönetenlerin vatan haini olduğu gibi şeyler iddia edilerek düşman askerlerinin savaşa ve ülkelerine olan inancı kırılmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda zaten savaşmaktan yorgun düşmüş olan askerler ilticaya çağırılmakta, İngiltere’ye iltica etmiş olan askerlerin kendi ağızlarından yazılmış olan ve İngiltere’nin kendilerine ne kadar iyi baktığını anlatan mektuplar düşman cephelerine atılmaktadır.²⁰ Bu propagandanın en belirgin örnekleri 1. Dünya Savaşı’nın en yoğun yaşandığı cephelerden biri olan Çanakkale Cephesi’nde görülmektedir. Çanakkale Cephesi’nde Türk mevziilerine atılan beyannamelerde askerlerin özellikle dini, ailevi ve milli duyguları istismar edilmeye çalışılmıştır. Örneğin İngiltere’nin attığı “Silah arkadaşlarınızdan bir Türk” imzalı Kasım 1917 tarihli bir beynamede şöyle denilmektedir: “*Biz düşmanı yanlış yerde arıyoruz. Asıl düşman, hem düşmanın en korkuncu, başımıza türlü türlü vaatlerle, Allah’ın belası gibi yapışan Almanlar, sonra onlara hemen uşaklık eden ittihatçılardır... Almanlara ülkeyi verdikse, dinimizi de mi bağışlayacağız?*”²¹ Burada askerlere vatan hainleri uğruna savaştıkları

¹⁸ Peterson, Horace Cornelius. Propaganda for War. Oklahama: Norman, 1939, s. 58.

¹⁹ İbid, s. 38.

²⁰ İbid, s. 114.

²¹ İbid, s. 67.

söylenerek Türk ordusu içinde karışıklık yaratılmaya çalışılmaktadır. Ailevi duygu istismarına örnek olarak da 19 Subat 1918’de Şam’da dağıtılan bir beyanname gösterilebilir. Beyannamede, “*Kendinize rahminiz yoksa bari köylerinize, açlıktan ölen evlatlarınıza, sefaletten namusunu satan kadınlarınıza acıyınız.*”²² denilerek askerlere geride bıraktıkları ailelerinin onların yokluğunda kötü durumda olduğu söylenmektedir. Her iki beyannamede de görüldüğü üzere İngiltere propaganda ile düşman askerlerinin savaşma motivelerini ellerinden almaya çabalamaktadır. Bunun bir sonucu olarak da savaşmak için bir nedenleri kalmayan askerler İngiltere’ye ilticaya çağırılmaktadır.²³ Bu açıdan bakıldığında İngiltere’nin uyguladığı propagandanın yönteminin duygu istismarı ve amacının da düşman orduları içinde umutsuzluk yaratarak düşman ülkelerini askeri açıdan güçsüzleştirmek olduğu görülmektedir. Bunun yanında İngiltere’nin düşman ordularını savaşı İtilaf Devletleri’nin kazanacağına inandırmaya çalışan beyannameleri de savaşta oldukça etkili olmuştur.²⁴ Bu propaganda sayesinde İngilizler düşman askerlerine uğruna savaştıkları davanın çoktan kaybedilmiş olduğunu söylemektedirler. İngiliz propagandasının düşman askerlerinin savaşa olan inancını kırmakta ne kadar başarılı olduğu, Alman Dışişleri Bakanlığı’na gönderilmiş olan bir raporun İngiliz propagandasından bahseden bölümünde de dile getirilmektedir: “*Eğer düşman uçakları ile attığı beyannamelerin askerlerimizin ruhuna ne müthiş bir zehir akıttığını bilse toplarını geri çeker ve bundan sonra bizleri yalnız kâğıtla bombardıman ederdi.*”²⁵ Alman yetkilinin bu cümlelerinde savaşta İngiliz propagandasının İtilaf Devletleri’nin ve Avrupa’nın başat askeri gücü Almanya üzerinde bile ne denli etkili olduğu açıkça görülmektedir.

Bahsedilenlerin dışında özellikle Osmanlı askerleri üzerinde yoğunlaşan bir başka İngiliz propagandasıyla askerler cihat çağrısına uymamaya çağırılmıştır. Osmanlı’nın pek çok cephesine atılan beyannamelerle cihat ilanının haksız ve İslam’a uygun olmadığı savunulmuştur. Bunların yanında İngiltere İmparatorluğu “Müslümanların Koruyucusu” gibi tanıtılmakta ve İngiliz sömürgesinde olan Müslümanlar buna kanıt olarak gösterilmektedir. Örneğin bir beyannamede şunlar söylenilmektedir:

---

²² ibid, s. 102.

²³ ibid, s. 117, 118.

²⁴ ibid, s. 157.

²⁵ ibid, s. 164.

“Bir de utanmadan şu savaşa ‘cihad-ı mukaddes’ süsü verdiniz... İslam dininin yok olmasına ve batmasına kim saldırıda bulundu? Kıymetli ve görkemli İngiltere İmparatorluğu’nun, egemenlik ve koruması altında üç yüz elli milyon Müslüman mutlu olarak yaşıyor. Siz ki bunları alçaltmak için İslam dininin uygun görmediği masallar ile huzur ve esenliklerini bozmak için çalıştınız. Bu ise Allah’ın huzurunda bir cinayet değil midir?”²⁶

Burada İngiliz propagandasının düşman askerlerinin, özellikle Müslüman olanların, dini duygularını istismar ederek cihat çağrısına uymamaları gerektiğini vurguladığı görülmektedir. Amaç yine düşman askerlerinin uğrunda savaştıkları şeyleri elinden alarak düşman ordusunu manevi açıdan güçsüzleştirmektir.

E. Sonuç

Sonuç olarak, 1. Dünya Savaşı’nda uygulanan İngiliz propagandasının yöntemleri, araçları ve amaçları incelendiğinde İngiltere’nin genellikle duygu istismarı yöntemiyle; posterler, beyannameler, raporlar gibi yazılı belgeleri araç olarak kullanarak propaganda yapmaktaki amaçlarına ulaşmaya çalıştığı görülmektedir. İngilizlerin kendi halkı üzerinde uyguladıkları propagandada temel amaç İngiltere ordusunu güçlendirmek ve halkı tasarruf etmeye yönlendirerek devlet harcamalarını azaltmaktır. Bu da daha çok Wellington House’nin hazırladığı onlarca posterle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Uluslararası arenada uygulanan propagandaya bakıldığında ise temel amacın İngiltere’nin savaşmakta haklı, düşmanlarının haksız olduğunu beynelmilel açıdan göstermek ve Amerika’yı savaşta İtilaf Devletleri’nin yanına çekmek olduğu anlaşılmaktadır. Bu yüzden İngiltere Amerika ile Almanya arasındaki iletişim kablolarını keserek Amerikan halkına savaş konusunda İngiltere lehinde “çarpıtılmış gerçekleri” sunmuş ve Amerikan halkının sempatisini kazanmıştır. Hiçbir devlet halkının desteklemediği bir savaşı kazanamayacağı için de aslında İtilaf Devletleri İngiliz propagandası sayesinde savaşı bitiren devlet olan Amerika’yı yanlarına çekmeyi başarmışlardır. Son olarak İngiltere’nin düşman askerleri üzerinde uyguladığı propagandaya bakıldığında temel amacın düşman orduları üzerinde bir “psikolojik harekât” yürüterek, onların savaşa olan inancını kırmak ve savaşa nedenlerini ellerinden almak olduğu görülmektedir. Böylelikle İngiltere “kâğıtlarla bombardıman” ettiği düşmanları üzerinde ciddi bir baskı oluşturmuştur. Bu baskı Alman General Erich von

²⁶ ibid, s. 77.

Ludendorf'un şu sözlerinden de anlaşılmaktadır: "İngiliz propagandası karşısında bir tavşanın bir yılan karşısında olduğu gibi hipnotize olmuştuk."²⁷ Buradan da anlaşılacağı üzere İngiltere'nin 1. Dünya Savaşı'nda propagandayı öne çıkartan devlet olması ve bunu müthiş sistemli bir şekilde, devlet eliyle yapması savaşın gidişatında önemli etkiler bırakmıştır. Yöntemlerini ve araçlarını nokta atışıyla, direk amaca uygun seçen İngiliz propaganda teşkilatı savaşın İngiltere lehine sonuçlanmasında ciddi bir rol oynamışlardır.

---

²⁷ Ataöv, Türkkaya. The British Blue Books: Vehicles of War Propaganda 1914-18. New York: Okey Enterprises Print, 2006, s. 15.

Kaynakça:

Basılı Kaynaklar:

- Ataöv, Türkkaya. The British Blue Books: Vehicles of War Propaganda 1914-18. New York: Okey Enterprises Print, 2006.
- Avşar, Servet. Birinci Dünya Savaşı'nda İngiliz Propagandası. Ankara: Kim, 2004.
- Bryce, James Viscount. Report of the Committee on Alleged German Outrages. Londra, 1915.
- Lasswell, Harold. Propaganda Techniques in World War I. London: M.I.T. Press, 1927.
- Peterson, Horace Cornelius. Propaganda for War. Oklahama: Norman, 1939, s. 58.
- Pronsby, Arthur. Falsehood in Wartime. New York: E.P. Dutton, 1928.
- Sander, Oral. Siyasi Tarih, İlkçağlardan 1918'e. Ankara: İmge Kitabevi, 1989.

İnternet Kaynakları:

- <http://www.firstworldwar.com/posters/uk.htm>. 10.01.2011.
- <http://www.nationalarchives.gov.uk/education/britain1906to1918/g6/background.htm>. 5.01.2011.
- <http://quadri.wordpress.com/2008/04/25/the-battle-for-the-mind-german-and-british-propaganda-in-the-first-world-war/> 10.01.2011.
- <http://tdkterim.gov.tr/bts/> 10.01.2011.
- http://yourarchives.nationalarchives.gov.uk/index.php?title=Propaganda_in_the_First_World_War 10.01.2011.

Posterler:

1.

BRITONS

JOIN YOUR COUNTRY'S ARMY!
GOD SAVE THE KING

Reproduced by permission of LONDON OPINION

PRINTED BY THE BRITISH EMERALD PRINTING CO. LTD., TOTTENHAM, ENGLAND

REPRODUCED BY PERMISSION OF THE NATIONAL ARCHIVES

2.

RED CROSS OR IRON CROSS

**WOUNDED AND A PRISONER
OUR SOLDIER CRIES FOR WATER.
THE GERMAN "SISTER"
POURS IT ON THE GROUND BEFORE HIS EYES.
THERE IS NO WOMAN IN BRITAIN
WHO WOULD DO IT.
THERE IS NO WOMAN IN BRITAIN
WHO WILL FORGET IT.**

3.

COAL

If for every one in the
Kingdom a piece of Coal
AS BIG AS YOUR FIST
is saved daily, nearly
Eight Million Tons
would be saved in a year.

SAVE YOUR BIT

Printed by the Government Printer, London. © 1918. All Rights Reserved.